

Fjordgruppa Naturvernforbundet i Oslo og Akershus,
Søndre Sandås,
Sognsveien 231,
0863 OSLO

Oslo kommune Plan- og bygningsetaten,
Postboks 364,
Sentrum 0102 Oslo

Oslo, 24 august 2026

Høringsuttalelse fra Fjordgruppa i Naturvernforbundet Oslo og Akershus – Kommuneplanens arealdel Oslo mot 2040

Innledning

Fjordgruppa i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) vil med dette gi våre innspill til Kommuneplanens arealdel (videre kalt «arealplanen»). Våre innspill fokuserer i all hovedsak på behovet for å sikre at arealplanen ivaretar behovet for en renere og mer tilgjengelig Oslofjord. Arealplanen har et beskjedent fokus på fjorden, og den må utformes slik at den sikrer at utslipp til fjorden fra Oslo kommunes områder er akseptable, at naturmangfold i og rundt fjorden bevares og forbedres og at fjorden, øyene og strandsonen i størst mulig grad gjøres tilgjengelig for allmennheten. Følgende områder av spesiell interesse i planene som berører dette:

- Rensing av avløpsvann
- Overvannsproblematikk
- Kantsoner for kommunens vassdrag
- Småbåthavner
- Bruk av strandsonene
- Restaurering av natur, da spesielt i gruntvannsområder, strandsone og kantsoner
- Vern av vannområder

Disse temaene blir nærmere berørt i avsnittene under.

Fjordgruppen vil berømme Oslo kommune for å ha utviklet en tydelig og nyttig arealplan. Vi etterlyser imidlertid en større grad av forpliktelser til å følge planene. De juridiske bindende forpliktelsene som ligger i planen synes definert av to kart, T3 og T4. Og av disse synliggjør i særlig grad planer for Oslo kommunes fjordarealer utover enkelte tiltak for fritidsbåter. De er heller ikke tilstrekkelig tydelige med hensyn på vern og restaurering av kantsoner. Dette er et forhold som må utvikles vesentlig i planen.

Fjorden som integrert del av arealplanleggingen

Arealplanen omfatter i liten grad forhold knyttet direkte til tilstanden i Oslofjorden. Fjorden er heller ikke diskutert med hensyn på ivaretagelse og utvikling av områder med betydning for fjordens tilstand. Vurderer man fjorden som en del av kommunens areal, noe som er helt naturlig, må man også se på sjø, bunnforhold og «sjøhelse» i denne sammenhengen. Dette bør inn i planen.

Områder av spesiell interesse for fjorden

Rensing av avløpsvann

Oslos befolkning er i kommunens mellomalternativ estimert til å øke med ca. 10 % i planperioden. Hvorvidt dagens kapasitet på rensing av avløpsvann er tilstrekkelig for forventet befolkningsvekst er ikke vurdert.

Overvannsproblematikk

Oslo kommune skal ha honnør for stor oppmerksomhet på håndtering av grunnvann og overvann. Planene inneholder gode vurderinger av behovet for overvannshåndtering, kantsoner langs vassdrag og gjenåpning av lukkede bekker. En utfordring er det enorme etterslepet i rehabilitering av kommunens avløpsnett. Det fører til en betydelig belastning av Oslofjorden med urensset avløpsvann og sterkt fortynnet avløpsvann til renseanleggene ved kraftig nedbør. Vi etterlyser betraktninger om betydningen av forbedringer av håndtering av avløpsvann for kommunens arealplan.

Kommunens vassdrag

En god plan for utvikling av kommunens vassdrag er vesentlig for tilstanden til Indre Oslofjord og også muligheten for aktivt bruk av fjord og strandsone.

I Handlingsplan for biologisk mangfold 2023–2030 har kommunen et konkret tiltak med hensyn på å restaurere natur i og langs vassdrag. Et mål er å styrke kantsoner, og kommunen skal søke å restaurere minst én lengre delstrekning av et vassdrag per år. Kommunen ser det også som en utfordring av kantvegetasjonen mange steder er under press fra for eksempel nedbygging.

Denne utfordringen er ikke synliggjort godt nok gjennom arealplanen. I denne planen er det svært få vassdrag, og da stort sett hovedvassdrag, som er registrert med potensiale for gjenåpning. Arealplanen burde inneholde tydeligere planer for sidevassdrag. Og om ikke et hovedvassdraget kan åpnes uten å sanere bebyggelse, kan det ofte gå an å åpne deler av vassdraget. For all planlegging rundt vassdragene er utvidelse av kantsoner og etablering av flomsone svært viktig og må med.

Elve- og bekkemuninger så vel som selve elvestrekningen må beskyttes slik at anadrom fisk i størst mulig grad kan vandre opp i vassdragene. Morfologiske hindringer må fjernes.

I områder hvor det er mulig å restaurere elvemunningene med planting av ålegress eller fastsittende alger eller eventuelt restaurering av bunn bør dette planlegges. Det er behov for en gjennomgang av slike områder som bør resultere i en detaljert plan for hvert enkelt område.

Båthavner

Vi mener at økning av antallet båtplasser for lystbåter i Indre Oslofjord bør unngås for å ivareta målet om beskyttelse (vern) av gruntvannsområdene. Den planlagte båthavnen ved Ljansbruket bør derfor ikke bygges, med andre ord tas ut av arealplanen. Ved en eventuell etablering bør det som et minimum legges inn i plan at verdifulle biotoper nyetableres i minst samme omfang som den skaden anlegget bidrar med.

På Plankart 1 er det også avsatt ankringsområder hvor større båter kan ankre opp. Før gjennomføring av denne etableringen må det sikres at ingen verdifull biotop blir forringet eller ødelagt.

Kommunens arealplan bør også inneholde plan for arealbruk for eksisterende småbåthavner for å utvikle disse til å bli mer miljøvennlige.

Eksempelvis:

- Stasjoner for alternativ rensing av skrog på lystbåter (børstning e.l.).
- Krav til oppsamling og rensing av avløp fra spyleplasser i småbåthavner og miljøvennlig deponering av restene og en effektiv kontroll av slike.
- Flere mottak for kloakk fra småbåter.
- Fjerning av miljøfientlig materiale i brygger (f.eks. isopor).
- Tiltak som kan bedre det biologiske miljøet i havnene.

Bruk av strandsonene

I arealplanen står det at byggegrense mot sjø skal fastsettes i reguleringsplan. Der reguleringsplanen ikke angir byggegrense, gjelder byggegrensen som er vist i kommuneplanens plankart. Byggegrensen skal ivareta allmenne interesser, natur- og kulturmiljø, friluftsliv og landskap.

NOA mener at det er behov for en tydeliggjøring av hvorledes byggegrensen skal håndheves for å oppnå best mulig ivaretagelse av allmenne interesser og forbedre tilstand i fjorden.

Restaurering av natur i fjorden, da spesielt i gruntvannsområder, strandsone og kantsoner

Planen omhandler ikke restaurering av gruntvannsarealer. . Restaurering av fjordbassenget bør være en del av denne planen for å sikre at naturmangfold i og rundt fjorden bevares og forbedres . Det er for eksempel ingen kjente forekomster av ålegras innenfor Oslo kommunes

grenser i dag. Slike enger bidrar blant annet til å opprettholde og beskytte et rikt biologisk mangfold.

Vern av vannområder

Verneområder i Oslo kommunes del av Indre Oslofjord, inneholder eksempelvis hekkebiotoper for sjøfugl, våtmarker og verdifulle naturtyper i strandsonen. Men disse områdene er i hovedsak små og fragmentariske, og utvalget av verneområdene er ikke dekkende for å ta vare på det store biologiske mangfoldet i og ved fjorden.

Hekkeholmer for sjøfugl bør ses i sammenheng med vannområdene rundt og som kan være viktige funksjonsområder for fuglene. Strandenger, strandsumper og driftvoller er viktige habitater for en rekke fuglearter utenom sjø. Verneplanen bør også omfatte verdifulle terrestriske naturtyper i strandsonen og i umiddelbar kontakt med fjorden. Her kan nevnes bl.a. kalkrike strandberg, kalkberg, kalktørrenger, kalkrike skrenter, kantkratt, svartorskog, kalkfuruskog og edelløvskog.

Av ikke allerede fredete lokaliteter knyttet til kysten i Oslo kommune så er gruntvannsområdet Herbernbukta ytterst på Bygdøy det suverent viktigste området. Mudderbukta avgrenset av bryggen ved Bygdøylund i vest, Store Herbern i sør og Lille Herbern i øst er spesielt viktig med tanke på vadefugler på trekk. I mai og juni påtreffes det her gjerne 40-80 tjeld beitende på mudderet (ref. Artsobservasjoner.no). Området er viktig for vadefugler generelt særlig for gluttsnipe og rødstilk samt for stokkand og gravand. Sjeldnere arter påtreffes også på trekk f.eks. er her flere funn av lappspove. Det er viktig at denne bukta får formell vernestatus for ettertiden inkludert strandengen mot selve Bygdøy, sand- og grusstranda på Lille Herbern og Skurvegrunnen østenfor denne.

Vestkysten av selve Bygdøylandet og deler av Killingen burde også få et formelt vern. Her er områder med grunnlendt kalkmark og slåttemark (Killingen) med god til svært god naturverdi. Kongeskogen innenfor burde da selvsagt innlegges i et slikt verneområde.

Elveosene utenfor Alna og Ljanselva i Fiskevollbukta burde også få et bedre vern da her ligger ofte ulike arter ender i, ofte, stort antall vinterstid grunnet næring som kommer ut fra elvene og her møter det marine miljøet i fjorden.

Gruntvannsområder med ålegrasenger, tangsoner og bløtbunn er viktige oppvekstområder for fisk og andre marine organismer er spesielt viktige å ta vare på. Her vil også restaurering være svært viktig for å bedre slike oppvekstområder. Vi mener at slike områder må kartlegges bedre og vernes. I utgangspunktet bør samtlige gruntvannsområder i Oslo kommunes del av Oslofjorden søkes vernet.

Oppsummering

Fjordgruppa i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) vil med dette påpeke at arealplanen ikke i tilstrekkelig grad adresserer kommunen sitt eierskap til og forpliktelser for fjorden i sin arealplan. Det er et behov for å klargjøre det ansvaret kommunen har for å sikre en renere og mer tilgjengelig Oslofjord. Ikke minst må arealplanen speile de forpliktelsene som ligger i regjeringens "Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. Vi er av den mening at det er behov for tydeligere implementering av planer for de områdene vi adresserer i dette dokumentet for å møte kravene i tiltaksplanen (inklusive tidsfrister for kommunens tiltak).